

ТОРА ОР • ПАРШІ ЛЕХ-ЛЕХА • МААМАР 3

ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם...

Ім'я твоє більше не буде Аврам

Б-г залишив творіння незавершеним, щоб людина довершила його: завіси, що приховують Б-жественність, уможливлють існування світу, а завдяки обрізанню та буденній праці, виконуваний у святості, приховане розкривається, а буденне підноситься до Шабату.

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

likuteitorah.com/uk/torah-ohr/lech-lecha/3/

ГОЛОВНА ДУМКА

Б-г залишив творіння незавершеним, щоб людина довершила його: завіси, що приховують Б-жественність, уможлиблюють існування світу, а завдяки обрізанню та буденній праці, виконуваній у святості, приховане розкривається, а буденне підноситься до Шабату.

Кожен розділ: текст івритом, потім переклад, потім коротке пояснення під золотою лінією. Маленькі цифри в тексті івритом позначають примітки наприкінці.

КОРОТКО ПРО МААМАР

Маамар ставить питання, чому обрізання змінило ім'я Аврама на Аврагам. Згідно з Мідрашем, усе створене за шість днів потребує довершення людиною, так само як гіркий люпин треба підсолодити. Альтер Ребе пояснює чому: творіння щодня оновлюється з нічого, а матеріальне може виникнути лише завдяки завісам (парса), подібним до завіси перед Святим святих. Кожна перегородка породжує нове, похідне світло. Деякі завіси залишаються в межах святості («святи і святи»); завіса між святим і буденним приховує світло так, що світи починають відчувати себе відокремленими від Б-га, хоча Він і далі підтримує їхнє існування. У буденному єврейський тиждень — це «буденне, здійснюване в чистоті святості»: Шабат осяює його, але він має залишатися під завісою, щоб була можлива праця; через цю працю людина оновлює творіння й підносить його до Шабату. Обрізання є таким самим довершенням: Аврам, «звеличений батько», прихований за завісою, стає Аврагамом, у чиєму імені додана літера гей розкриває мудрість (Хохма) і розуміння (Біна) (міла = мал плюс Юд-Гей; «мал» означає мовлення й звернення обличчям). Унизу обрізання відкриває джерело життя «для наших дітей», не применшуючи його піднесеності.

ПЛАН

1	Творіння потребує довершення	¶1
Обрізання та Мідраш про люпин: Б-г створив світ, щоб людина довершила його. Щоденне оновлення потребує завіси, подібної до завіси у Храмі, між кожным світом.		
2	Породжене світло	¶2
Кожна перегородка породжує нове світло, що не є сутністю першого, аж поки не постає матеріальна реальність.		
3	Святи й буденне	¶3
На відміну від завіс усередині святості, завіса між святим і буденним приховує світло настільки, що світи відчують себе незалежними, хоча Б-г і далі підтримує їх як «Б-г богів».		

4 Робочий тиждень

¶4

Освячення буденного: Шабат осяює будні, які мають залишатися під завісою, щоб можна було працювати; праця оновлює творіння й підносить його до Шабату.

5 Аврам стає Аврагамом

¶5-7

Аврам — піднесене джерело, приховане за завісою; обрізання (мал плюс Юд-Гей) розкриває Хохму й Біну, подібно до мовлення та Хашмалу, аж до прийдешнього часу.

6 Обрізання в людині

¶8

Унизу обрізання та перія відкривають джерело життя «для наших дітей», зберігаючи його піднесеність; для євреїв авдала (розрізнення) означає освячення буденного.

КЛЮЧОВІ ПОНЯТТЯ

Екран / перегородка (масах, парса) מסך, פרסא

Перешкода, крізь яку Б-жественне світло проходить з одного рівня на наступний. Вона приховує світло настільки, щоб могло постати щось нове й відмінне.

Породжене світло (ор шель толада) אור של תולדה

Нове світло, що народжується по той бік перегородки; воно походить від першого світла, але не є його сутністю.

Святе й буденне בין קדש לחול

Найглибша завіса, яка приховує світло настільки повно, що те, що перебуває за нею, відчуває себе відокремленим від Б-га, на відміну від розділення «святого від святого».

Буденне, здійснюване в чистоті святості חולין שנעשו על טהרת הקדש

Буденна діяльність, пронизана святістю, як-от холь га-мод (проміжні дні свята) та тиждень, що черпає від Шабату, але водночас достатньо прихована, щоб можна було працювати.

Довершення (тікун) תקון

Завершення людиною творіння, яке Б-г навмисно залишив незавершеним, подібно до підсолодження гіркого люпину; взірцем цього є обрізання.

Міла: мал і Юд-Гей מילה - מל"ה

Обрізання як розкриття: Юд-Гей означає Хохму й Біну, а «мал» означає мовлення та звернення обличчям, тож приховане стає відкритим.

Творіння потребує довершення

1 ולא יקרא עוד שמך אברם^{1,2} והיה שמך אברהם כי אב המון גוים וכי.

«Не називатимуть більше твоє ім'я Авраом; натомість твоє ім'я буде Авраам, бо [Я зробив тебе] батьком безлічі народів», тощо.

Маамар починається зі слів Б-га, звернених до Аврама під час укладення завіту обрізання, коли до його імені додали літеру п. Питання, що лежить в основі всього маамара: чому обрізання мало змінити його ім'я й зробити його «батьком безлічі народів»?

הענין כי הטעם למילה דכתיב אשר ברא אלקים לעשות³ לתקן⁴ שעדיין צריך תקון ע"י האדם כי הגם שכבר ברא אלקים את האדם לא בראו בשלימות

Пояснення таке: причина обрізання [полягає в тому, що] написано: «яке Б-г створив, щоб зробити», [тобто] довершити, адже воно й досі потребує довершення людиною. Бо хоча Б-г уже створив людину, Він не створив її довершеною.

Вислів «яке Б-г створив, щоб зробити», сказаний про діло творіння перед першим Шабатом, Мідраш тлумачить як «створив, щоб довершити»: Б-г навмисно залишив творіння незавершеним, аби людина довершила його. Обрізання є взірцем цього: створене Б-гом тіло довершується людською дією.

וכדאיתא במדרש רבה⁵ (פ' בראשית פ' י"א) ששאל על המילה⁶ אם חביבה היא המילה למה נברא האדם ערל⁷ והיתה התשובה שכל מה שנברא⁸ בשימ"ב [בששת ימי בראשית] צריכים עשייה ותקון וכמו התורמסין שצריכין תיקון.^{9,10,11}

Як сказано в Мідраш Рабба (глава Берешит, розділ 11), [хтось] запитав про обрізання: «Якщо обрізання таке дороге, чому людина була створена необрізаною?» І відповідь була така: усе, створене протягом шести днів творіння, потребує [подальшого] обробітку й довершення, як і люпин потребує обробітку.

У Мідраші філософ запитує, чому першій людині не було зроблено обрізання, якщо обрізання таке дороге, і отримує відповідь: усе, створене протягом шести днів творіння, потребує подальшої праці — так само, як гіркий люпин треба підсолодити, перш ніж його можна їсти. У цьому маамарі люпин стає образом довершення творіння.

ולהבין המשל איך הוא דומה לנמשל. הנה נודע מאמר המחדש בטובו¹² ככל יום תמיד מע"ב [מעשה

בראשית]

І [треба] зрозуміти, чим аналогія подібна до того, що вона пояснює. Відомі слова: «Той, Хто Своєю добротою щодня, повсякчас, оновлює діло творіння».

Тепер слід застосувати притчу: у якому сенсі сам світ подібний до незавершеного тіла або гіркого люпину? Альтер Ребе починає з ранкового благословення перед Шма, у якому сказано, що Б-г щодня оновлює діло творіння.

תמיד הוא החדוש יש מאין וענין התהוות יש וגשמי מאין ורוחני א"א להיות כך רק ע"י בחינת /

בחינה] מ"ש והבדילה הפרוכת¹³ לכם בין הקודש כו'

«Повсякчас» означає оновлення — появу чогось із нічого. А виникнення чогось [відчутного] й матеріального з нічого та духовного неможливе інакше, як через рівень, про який сказано: «Завіса відокремлюватиме для вас Святе від Святого Святих», тощо.

«Повсякчас» означає, що творіння — не подія минулого, а безперервне виникнення чогось із нічого. Щоб щось відчутне й матеріальне виникло з духовного, має бути щось подібне до завіси в Мішкані, яка відділяла Святе від Святого Святих.

כי בהמ"ק [בית המקדש] שם היה מקור ההשפעה וגילוי השכינה¹⁴ בקדה"ק [בקודש הקדשים] ולהיות ההשפעה

נמשך משם ולהלאה לא היה ע"י גילוי כל כך

Бо в Бейт га-Мікдаш [Єрусалимському Храмі], там, у Святому Святих, було джерело потоку [Б-жественного впливу] й розкриття Б-жественної присутності (Шехіні). А щоб потік звідти й далі сходив униз, це не могло відбуватися через таке виразне розкриття,

У Бейт га-Мікдаш присутність Б-га відкрито розкривалася у Святому Святих, і звідти благословення виливалося у світ. Але якби потік виходив із тією самою відкритістю, ніщо відмінне від Б-га не могло б виникнути.

כי א"כ היה הכל אחד רק שנמשך ע"י מסך מבדיל והוא הפרוכת המבדיל בין קדה"ק [קודש הקדשים] ששם

הי' [היה] גילוי השכינה לבחי

бо тоді все було б єдиним. Натомість потік сходить крізь розділювальний екран: це завіса, що відокремлює Святе Святих, де було розкриття Шехіні, від рівня

За цілковитого розкриття все залишалося б поглинутим у Б-зі — «усе було б єдиним», — і не залишилося б місця для світу, який відчуває себе існуючим. Тому потік проходить крізь розділювальний екран, образом якого є завіса перед Святим Святих.

קדש ופרכת ת"א [תרגום אונקלוס] פרסא וכמה בחי' פרוכת הי' [היה] בבהמ"ק [בבית המקדש] ומשכן שכל
ההשתלשלות מעולם ועד עולם הוא ע"י מסך פרסא מפסיק בין כל עולם כו'.¹⁵

Святого. Слово «парохет» (завіса) Таргум Онкелос передає як «парса» (перегородка). У Бейт га-Мікдаш і в Мішкан [Переносному Святилищі] було кілька різновидів завіси, адже весь ланцюг послідовного розгортання світів згори вниз (ішталшелут), від світу до світу, відбувається через екран — перегородку, що відокремлює кожен світ, тощо.

Текст наводить Таргум щодо слова «парса»: Таргум Онкелос передає «завісу екрана» (парохет га-ма-сах) як «завісу парси» (парохет га-парса), тобто перегородку; у Каббалі словом «парса» називають перегородки між світами. Різні завіси в Мішкані та Бейт га-Мікдаш відображають те, що кожен етап сходження, від одного світу до наступного, відбувається через таку перегородку.

РОЗДІЛ 2 • 12

Породжене світло

2 וזהו ענין המחדש בטובו שהתהוות מאין ליש הוא ע"י חדוש דהיינו ע"י מסך ופרסא נעשה אור חדש
אור של תולדה¹⁶ ואין זה ממהות אור הראשון¹⁷ וכשירד ומשתלשל נעשה עוד פרסא עד שנתהווה
גשמיות ממש:¹⁸

У цьому й полягає зміст слів «Той, Хто Своєю добротою оновлює»: виникнення буття з небуття відбувається завдяки оновленню. Тобто завдяки екрану й перегородці виникає нове світло — світло-породження, і воно не належить до сутності першого світла. А коли воно опускається й далі розгортається, виникає ще одна перегородка, аж поки не постає справжня матеріальність.

Саме тому у благословенні йдеться про «оновлення»: коли світло проходить крізь перегородку, по той бік постає не первісне світло, лише зменшене, а нове світло, народжене з нього, подібно до того, як дитина відрізняється від того, хто її породив. Кожна наступна перегородка породжує ще одне нове світло, аж поки не виникає фізична матерія.

Святе й буденне

3 אך יש כמה מיני מסכים המבדילין¹⁹ שיש עוד בחינה שאומרים במוצאי שבת²⁰ המבדיל בין קדש²¹ לחול

Однак є кілька видів роздільних перегородок. Адже існує ще один рівень, [про який] ми говоримо наприкінці Шабату: «Той, Хто відділяє святе від буденного».

Тут йдеться про іншу відмінність. Досі описані перегородки відділяли рівні всередині святості; у благословенні гавдали названо інший вид — відокремлення святого від буденного.

שהוא מסך מבדיל גמור ואינו דומה לפרסא שמפסיק בין הקודש לקדה"ק [לקודש הקדשים] שזהו דרך השתלשלות אותו אור עצמו שנתגשם

Це повна роздільна перегородка, і вона не схожа на перегородку, що відділяє Святе від Святого Святих, адже там той самий світловий потік проходить шляхом ланцюга послідовного розгортання світлів згори вниз (ішталшелут), поступово набуваючи матеріальнішої форми,

Завіса між Святим і Святим Святих дає тому самому світлу зійти вниз і стати грубішим. Те, що міститься за нею, — усе ще те саме світло, лише в менш піднесеній формі.

וגם לאחר הפרסא הוא קודש (וע"ד שמבדילין במ"ש ליו"ט [ליום טוב] המבדיל בין קדש לקדש) משא"כ בין קדש לחול הוא מסך שמעלים ומסתיר האור עד שנעשה נפרד ממש

і навіть за перегородкою все ще свято (подібно до того, як наприкінці Шабату, коли настає Йом-Тов, ми промовляємо благословення про відокремлення: «Той, Хто відділяє святе від святого»). Але відокремлення святого від буденного — це перегородка, яка приховує і затуляє світло, аж поки [те, що міститься за нею] справді не стає відокремленим,

Саме тому те, що міститься за такою перегородкою, усе ще святе: про це йдеться у благословенні гавдали, яке промовляють, коли після Шабату настає Йом-Тов, і яке відділяє «святе від святого». Перегородка між святим і буденним приховує світло настільки, що те, що перебуває нижче неї, сприймає себе як окреме існування.

כמו היכלות החיצונים²² המגביהים א"ע [את עצמו] לומר לי יאורי²³ כו' אלא שואתה מחיה את כולם²⁴
וקרו ליה אלהא דאלהיא²⁵ ואינן כופרים ממש

як зовнішні палати, які звеличують себе, кажучи: «Моя ріка — моя» тощо; однак «Ти даєш життя всім їм», і вони називають Його «Б-гом богів», а самі не заперечують Його відверто.

«Зовнішні палати» — це сфери поза святістю; у версії Сідур це пояснюється як сімдесят небесних покровителів народів. Вони звеличують себе, ніби створили себе самі, як фараон, що вихвалявся: «Моя ріка — моя». Та Б-г дає їм життя, і, як сказано в Талмуді, вони називають Його «Б-гом богів»: визнають найвищого Б-га й не заперечують Його відверто.

וזהו הודו לאלקי האלקי²⁶ כל"ח [כי לעולם חסדו] שלעולם חסדו והשפעתו מעולם ועד עולם עד שהוא
בבחי' אלקי האלקים במקום ההעלם וההסתתר והחושך ועל מסך מבדיל זה נאמר אלביש שמים קדרות²⁷
וכו':

І це [значення слів]: «Дякуйте Б-гові богів, бо милість Його — леолам (навіки)»: Його милість і Його вплив [сягають] від світу до світу, аж поки Він постає на рівні «Б-г богів» у місці прихованості, заслони й темряви. Про цю роздільну перегородку сказано: «Я зодягаю небеса в темряву» тощо.

Альтер Ребе читає слова «милість Його — леолам» як «до світів»: милість Б-га сягає від світу до світу, аж до найглибшого приховання, де Його знають лише як Б-га над їхніми богами. Це щільне покриття і є перегородкою, про яку сказано в Ішягу: «Я зодягаю небеса в темряву».

РОЗДІЛ 4 • 14

Робочий тиждень

4 והנה בבחי' חול זה יש ב' בחינות א' חול גמור היכלות דנוגה²⁸ דקרו ליי אלקא דאלקיא כנ"ל.

Отже, у цьому рівні буденного є два рівні. Перший — цілковито буденне: палати Ноги, які називають Його «Б-гом богів», як згадувалося вище.

Саме буденне має два рівні. Перший — цілковито буденне: «палати Ноги», сфера оболонки (кліпи) Нога — напівпрозорої оболонки, у якій добро змішане зі злом. Як сказано вище, вона визнає Б-га лише здалеку — як «Б-га богів».

הב' הוא בחי' חולין שנעשו על טהרת הקדש חולו של מועד דהיינו שנמשך הארה מקדושה בחי' בטול גם בהחול וכמו ע"י שמירת שבת יש הארה בששת ימי החול מבחי' קדושת השבת.

Другий — це рівень «буденних речей, приготованих у чистоті святості» [як-от] буденні дні свята (холь га-моед). Тобто світло зі святості, рівень самоусунення (бітуль), притягується навіть у буденне; так само завдяки дотриманню Шабату в шість буднів сяє світло від рівня святості Шабату:

Другий рівень — буденне, пронизане святістю. Цей вислів походить із галахи: звичайна їжа, з якою поводяться за правилами чистоти, що стосуються священної їжі. Прикладом є холь га-моед (робочі дні свята): це дні праці, які все ж несуть у собі святість свята, так само як Шабат осяює дні тижня.

ג' ימים הראשונים משבת שעברה וג' ימים אחרונים משבת הבא וזה נמשך לישראל בששת ימי המעשה²⁹ מקדושת שבת להיות כל מעשיהם בחול

перші три дні — від минулого Шабату, а останні три — від прийдешнього Шабату. І від святості Шабату це притягується до єврейського народу впродовж шести буднів, щоб усі їхні буденні справи були

Тиждень поділено на дві частини: від неділі до вівторка черпають від минулого Шабату, а від середи до п'ятниці — від прийдешнього. Так буденна діяльність єврея сама може нести святість.

ע"ד חולין שנעשו עטה"ק [על טהרת הקודש] (וזהו ענין הבדלה כמו"ש [במוצאי שבת] ברוך המבדיל כוי הברכה היא המשכה שיהיו החולין נעשיי [נעשית / נעשים] עטה"ק [על טהרת הקודש])³⁰ וע"ז נאמר ששת ימים תעשה מעשיך³¹ וכוי

подібними до «буденних речей, приготованих у чистоті святості». (У цьому полягає значення гавдали наприкінці Шабату: «Благословенний... Той, Хто відділяє» тощо: благословення є притягуванням світла, щоб буденні речі були приготовані в чистоті святості.) І про це сказано: «Шість днів роби свою роботу» тощо.

Отже, гавдала — це не лише відокремлення, а й благословення; у Хасидизмі благословення означає притягування світла згори. Воно притягує святість упродовж тижня, щоб робочі дні стали «приготованими в чистоті святості». Вірш «Шість днів роби свою роботу» тут розуміється як веління чинити саме так.

וצריך להיות ששת ימי המעשה דוקא ע"י ההעלם ומסך (המבדיל בין קדש לחול) שאל"כ [שאם לא כן] היה בטול ממש

А шість буднів мають бути саме через приховування й завісу (яка відділяє святе від буденного), бо інакше настало б справжнє самоусунення,

Однак робочі дні мають залишатися прихованими, із завісою на місці. Інакше святість поглинула б їх, спричинивши повне самоусунення, і жодна праця не була б можливою.

וכמו ענין תפלת שמו"ע [שמונה עשרה] בהשתחוואו' [בהשתחוואות] וכמו שא"א להרים יד לפני המלך כו' ומאן דמחוי במחוג קמי מלכא³² כו'.

як у молитві Шмоне-Есре (Вісімнадцяти благословень) з її поклонами, і так само як неможливо підняти руку перед царем тощо; і «той, хто жестикулює пальцем перед царем» тощо.

Порівняймо з молитвою Шмоне-Есре: людина стоїть і вклоняється перед Б-гом, як перед царем. У присутності царя не можна підняти руку чи навіть указати пальцем. Повне розкриття не залишає місця для дії.

ובאמת כתי' [כתיב] יגיע כפיך כי תאכל³³ ע"י ל"ט מלאכות הזורע והחורש והקוצר כו' דהיינו שע"י המעשה ממשיך הוי"ה חדשה והתהוות דבר חדש להיות המחדש בטובו מעשה בראשית דוקא וזהו אשר ברא אלקים לעשות.

Але насправді написано: «Коли їстимеш від праці рук своїх» — завдяки тридцяти дев'ятьом видам робіт: сівбі, оранці, жнивам тощо. Тобто завдяки самій дії притягується нове буття й виникає щось нове, щоб саме був «Той, Хто Своєю добротою оновлює діло творіння». І це — [значення слів] «що Б-г створив, аби його робити».

Псалом прославляє того, хто їсть від праці своїх рук, виконуючи тридцять дев'ять видів робіт — категорії праці, заборонені в Шабат, — адже завдяки праці людина приводить до буття щось нове, як і Б-г «оновлює» творіння. Слово «гавая» (виникнення буття), яким позначено це нове буття, пишеться так само, як Ім'я Б-га (Гавая) — Ім'я, завдяки якому все приводиться до буття. У цьому й полягає значення слів «що Б-г створив, аби його робити»: Б-г створив, а людська праця довершує.

תורמוסין צריכין תקון להפוך מרירו למיתקו להיות מי שטרח³⁴ בע"ש [בערב שבת] יאכל בשבת שיתעלה הכל בבחי' שבת

Люпини потребують виправлення, щоб перетворити гіркоту на солодкість, аби «той, хто трудився напередодні Шабату, їстиме в Шабат» і все піднеслося до рівня Шабату.

Повернімося до люпинів із Мідрашу: гіркота світу пом'якшується завдяки людській праці, як сказано в Талмуді: у Шабат їсть лише той, хто приготувався в п'ятницю. Саме буденні зусилля зрештою підносяться до Шабату.

כי שבת היא מנוחה בחיי בטול כמו שמו"ע [שמונה עשרה] וא"א להיות כולו שבת כמו כולו שמו"ע [שמונה עשרה] רק תחלה להיות ימי החול כו'.

Адже Шабос — це спокій, аспект (бхіна) самоусунення (бітуль), подібний до молитви Шмоне-Есре (молитви «Вісімнадцять благословень»); і неможливо, щоб усе було Шабосом, так само як [неможливо, щоб усе було] молитвою Шмоне-Есре; натомість спершу мають бути будні тощо.

Шабос — це спокій, стан самоусунення перед Б-гом, подібний до молитви Шмоне-Есре, і життя не може складатися лише з цього. Спершу мають бути будні, з їхнім приховуванням, а потім вони підносяться.

РОЗДІЛ 5 • 15-7

Аврам стає Аврагамом

5 ותקון זה הוא ג"כ בחיי המילה כי עד שלא נימול אברהם היה שמו אברם אב הוא בחיי ראשית הגילוי יש מאין

І це виправлення також є аспектом обрізання. Адже до того, як Авраам був обрізаний, його ім'я було Аврам. «Ав» (батько) — це рівень першого розкриття чогось із нічого,

Обрізання є таким самим виправленням. До нього Авраама називали Аврамом, а «Ав» (батько) — це мудрість (Хохма), яку називають Абба («батько»): перше розкриття чогось із нічого, джерело всього впливу.

שהוא מקור ההשפעה נקי בשם אב³⁵ והיה בבחי' רם על כל גוים³⁶ כו' מפני שהיה ע"י מסך.

яке, будучи джерелом впливу, називається «батьком». І воно перебувало в стані «рам» (піднесений), «високо над усіма народами» тощо, бо це було через заслону.

«Рам» (піднесений) описує це джерело, коли воно перебуває над світом — «високо над усіма народами», — адже воно приходило через заслону й залишалося прихованим від них.

6 וע"י המילה נק' אברהם אב המון גוים להוסיף התכללות ניצוצות כי להיות ההארה בגלוי גמור עד שיתקרב הניצוץ ליכלל תחת כנפי השכינה הוא ע"י המילה כי מילה אותיות מל^{37, 38, 39} י"ה הם הו"ב [חכמה ובינה].

Завдяки обрізанню його назвали Авраамом — «батьком безлічі народів», — щоб примножити включення іскор. Адже повне розкриття світла, аж до того, що іскра наближається й включається під крила Б-жественної присутності (Шехіні), відбувається завдяки обрізанню. Бо міла (обрізання) складається з літер мал [i] Юд-Гей, які відповідають мудрості (Хохмі) та розумінню (Біні).

З доданою літерою гей він стає «батьком безлічі народів»: тепер його вплив сягає назовні, щоб зібрати іскри святості серед народів, доки вони не прийдуть «під крила Шехіні» — вислів, яким називають того, хто приєднується до єврейського народу. Слово міла (обрізання) поділяється на мал і літери Юд-Гей, що означають Хохму та Біна.

ומל הוא לי [לשון] התגלות⁴⁰ כי מל מלשון ממללא שהדבור הוא המגלה את החכמה להיות החכמה יוצאת מכח אל הפועל ומהעלי אל הגילוי

А мал означає розкриття, адже мал походить від слова мемалела («говорить»): саме мовлення розкриває мудрість, переводячи її з потенційного стану в дійсний і з прихованого — у відкритий.

Мал пов'язане з арамейським словом мемалела — «говорить». Мовлення виводить приховану мудрість наяву, тому обрізання означає розкриття Хохми та Біни.

ולכן לע"ל [לעיתיד לבוא] דכתי' [דכתיב] אז אהפך אל עמים⁴¹ שפה ברורה כתי' [כתיב] וראו כל בשר יחדיו⁴² כי פי ה' דבר מחמת שיהי' [שיהיה] גילוי בחי' דבור התגלות אלקות⁴³ התגלות חכמה:

І тому про Прийдешній час, щодо якого сказано: «Тоді Я зміню народам мову на чисту», написано: «І побачить усяка плоть разом, що промовили уста Гавая», — адже тоді розкриється рівень мовлення: розкриття Б-жественності, розкриття Хохми.

Пророки провіщають, що у Прийдешньому часі народи матимуть «чисту мову», а «всяка плоть» побачить, що промовив Б-г. Це повне розкриття Б-жественного мовлення, тобто розкриття Б-жественності й Хохми.

7 וגילוי זה למעלה הוא בבחי' חשמל עתים חשות⁴⁴ דהיינו שלפעמים הוא בבחי' העלם סייג לחכמה שתיקה^{45,46} ועתים ממלות בחי' דבור וגילוי

І це розкриття нагорі відбувається в аспекті Хашмаль: «часом мовчить» (хашот), тобто іноді перебуває у стані прихованості — «мовчання — огорожа для мудрості»; «а часом промовляє» (мемалелот), — це рівень мовлення й розкриття.

У Талмуді слово «хашмаль» — саяво з видіння Єхезкеля — витлумачено як «хаш» [мовчить] і «маль» [промовляє]: часом мовчить, часом промовляє. Отже, розкриття нагорі чергується: іноді воно стримується в мовчанні — «огорожа для мудрості», а іноді виражається мовленням.

וגם מל מלשון והוא ישב ממולי⁴⁷ שהוא פי' נגדי כלומר דבר שנראה כאילו הוא לנוכח עיניו.

Крім того, «маль» походить від вислову «і він мешкає навпроти мене» (мімулі), який означає «навпроти мене»; тобто йдеться про щось, що виглядає так, ніби перебуває просто перед очима.

«Маль» також означає «навпроти», як у словах Балака про Ізраїль: «мешкає навпроти мене». Розкриття — це щось, поставлене просто перед очима, видиме віч-на-віч.

РОЗДІЛ 6 • 118

Обрізання в людині

8 ולמטה באדם התחתון הנה כתיב נעשה אדם בצלמנו⁴⁸ כדמותנו יש ג"כ מסך על אבר המשפיע שהוא בבחי' רם.

А внизу, у нижній людині (адже сказано: «Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою»), також є екран на органі, що дає, який перебуває в стані «рам» (піднесений).

Тепер ідея переноситься на людину внизу, створену «за образом Б-га», тож її тіло відображає структуру згори. У ній також є екран — крайня плоть, — що вкриває орган, через який життя передається наступному поколінню; як і «рам» Аврама, джерело потоку закрите й приховане.

הנסתרות לה' אלקינו⁴⁹ חוי"ב [חכמה ובינה] והנגלות לנו ולבנינו שע"י המילה נעשה נגלות לנו ולבנינו שהגילוי אינו אלא בכח"י לבנינו שהוא בחי' הולדה כי

«Приховане належить Імені Б-га (Гавая), нашому Б-гу»: [це] мудрість (Хохма) і розуміння (Біна); «а відкрите належить нам і нашим дітям»: через обрізання вони стають «відкритими нам і нашим дітям», адже розкриття є лише в аспекті «нашим дітям», тобто в аспекті народження.

У цьому вірші «приховане», яке належить Б-гу, протиставляється «відкритому», що належить «нам і нашим дітям». Альтер Ребе тлумачить приховане як Хохму і Біну, які розкриваються через обрізання; це розкриття відбувається «для наших дітей» — у народженні, у здатності давати життя.

לכן כאשר נתוסף ה' באברהם מ"מ לא נעקר הרי"ש באברהם שעדיין הוא בחי' רם אלא שנתוסף בחי' ה' להיות בחי' רם זה בגילוי.

Тому, коли до Авраама додали літеру гей, рейш усе ж не було усунуто з імені Авраам, адже він і далі перебуває в стані «рам»; лише додався аспект гей, щоб цей аспект «рам» став відкритим.

Саме тому літера гей, додана до імені Авраам, не усунула рейш із «рам»: джерело залишається піднесеним, але тепер воно розкривається. Обрізання не усуває піднесеності, а дає їй засяяти відкрито.

והנה המילה היא גילוי (ופריעה היא גילוי יותר כמו ופרע את ראש האשה.⁵⁰ שחיטה מפורעת כו').

Обрізання є розкриттям (а періа [відкриття] — ще більшим розкриттям, як у словах: «і він відкріє голову жінки»; «відкрите заколювання» тощо).

Саме обрізання є розкриттям, а періа, другий етап заповіді, під час якого відсувають тонку перетинку, розкриває ще більше. Вірш про відкриття голови жінки й вислів «відкрите заколювання» показують, що корінне значення слова періа — відкривати.

המסך המבדיל בין קדש לחול דישאל חולין שנעשו על טה"ק [טהרת הקודש] שהיא עיקר ההבדלה כי בשבעה⁵¹ הבדלות להבדיל בין הטמא כו' אין אנו אומרים לפי שא"צ [שאינן צריך / שאינו צריך] כ"כ [כל כך] כי מאחר שמעבירים ההבדלה שבין קדש לחול כו':

Екран, що відділяє святе від буденного, для єврейського народу — це «буденні речі, приготовані в чистоті святого», і саме це є головним розділенням. Адже з-поміж семи розділень ми не промовляємо «відділити нечисте» тощо, бо це не так необхідно; адже, коли усувають розділення між святим і буденним тощо:

Для єврейського народу екраном між святим і буденним є не стіна цілком буденного, а тонкий екран «буденних речей, приготованих у чистоті святого»; саме це становить сутність хавдали (відокремлення). Уривок обривається, а в примітці Кегот зафіксовано зауваження Ребе, що формулювання потребує певного виправлення.

В АВОДІ

Будні — це не відступ від святості, а її майстерня: людина має працювати протягом шести днів, коли завіса приховування залишається на місці, і водночас вводити в будні світло Шабату, щоб її праця стала «буденним, здійснюваним у чистоті святості». Завдяки цим зусиллям вона довершує творіння, підсолоджує його гіркоту й підносить його до Шабату.

ПИТАННЯ ДЛЯ ОБГОВОРЕННЯ

1. Чому Б-г створив світ і людське тіло так, що вони навмисно потребують довершення людиною?
2. Чим «породжене світло», що виникає завдяки перегородці, відрізняється від первісного світла і чому ця відмінність необхідна для творіння?
3. Що відрізняє завісу «між святим і святим» від завіси «між святим і буденним»?
4. Чому будні мають залишатися під завісою, а не бути сповнені розкриття, як Шабат чи молитва Шмоне-Есре (Вісімнадцять благословень)?
5. Чому гей, додана до імені Аврагама, залишає на місці рейш у слові «рам», і чого це навчає про розкриття?

Примітки

АБЗАЦ 1

1 ולא יקרא עוד שמך אברם

У примітці сказано, що в Сідурі надруковано запис цього маамара, зроблений Мітелер Ребе. Це паралельна версія того самого маамара; у пізніших примітках її формулювання зіставляються з цією версією.

בראשית ל"ח:4:Genesis 38:4

וַתַּהַר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ אוֹנָן:

And she conceived again, and bore a son; and she called his name Onan.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

הנחת כ"ק אדמו"ר האמצעי בסידור קמה, א. הנחת הר"מ בן אדה"י בסה"מ תקס"ו ע"ה. בהתחלה "הנה בריתי אתך" בכותרת: "יום חמישי פי תולדות תורה ברבים בסעודת מצוה בברית מילה". ראה לעיל בציורים לכ"ק אדמו"ר ז"ע. המאמר (בשינויים) עם הגהות באוה"ת בראשית כרך ד תשטו, א. המאמר כמו שנדפס בסידור עם הגהות וקיצורים, שם תש"ז, א. וראה שם תשיג, א. לכללות המאמר ראה גם דרך מצותיך מצות מילה (ח, ב). ד"ה כרמי כ"ו האלף לך שלמה תרל"ט ע"ה. פלח הרמון בראשית לה, ד.

2 ולא יקרא עוד שמך אברם

Б-г змінює ім'я Аврама на Аврагам під час укладення завіту обрізання, кажучи: «бо Я зробив тебе батьком багатьох народів». Саме цей вірш пояснює маамар.

בראשית ט"ז:5:Genesis 17:5

וְלֹא־יִקְרָא עוֹד אֶת־שְׁמְךָ אַבְרָם וְהָיָה שְׁמְךָ אַבְרָהָם כִּי אֲבִי־הַמּוֹן גּוֹיִם נִתְקַל:

Neither shall thy name any more be called Abram, but thy name shall be Abraham; for the father of a multitude of nations have I made thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית יז, ה.

3 אשר ברא אלקים לעשות

Тора завершує розповідь про створення: Б-г благословив сьомий день, бо цього дня Він спочив від усієї Своєї праці, «яку Б-г створив, щоб робити». Мідраш тлумачить слова «щоб робити» як «щоб удосконалити», і маамар розвиває це тлумачення.

בראשית ב':3:Genesis 2:3

וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת־יּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכַלְמֶלְאֲכָתוֹ אֲשֶׁר־בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת:

And G-d blessed the seventh day, and hallowed it; because that in it He rested from all His work which G-d in creating had made.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4

אשר ברא אלקים לעשות לתקן

У примітці наведено такі слова: усе, створене протягом шести днів, потребує довершення; люпин, що символізує кліпат нога (сйяну оболонку), має бути перетворений із гіркого на солодкий; це довершення також є обрізанням — усуненням екрана, що приховує. Тут прямо сказано, що люпин є образом кліпат нога.

בראשית רבה ט"א:9:Bereshit Rabbah 11:9

רבי לוי בשם רבי חמא בר חנינא אמר: שלשה בריות היה הקב"ה בורא בכל יום ויום, בא' ברא שמים וארץ ואורה, בב' רקיע וגיהנם ומלאכים, בג' אילנות ודשאין וגן עדן, בד' חמה ולבנה ומזלות, בה' עופות ודגים ולויתן, בו' אדם וחיה ורמשים, אמר רבי פנחס: בו' ברא ששה, אדם וחיה ורמש, ובהמה וחיה ומריאים, אמר רבי בניאי: אשר ברא אלקים ועשה אין כתיב כאן, אלא אשר ברא אלקים לעשות, כל מה שהיה הקב"ה עתיד לבראות בו' הקדים וברא אותו בו'.

Rabbi Levi said in the name of Rabbi Hama bar Hanina: The Holy One blessed be He created three creations on each day. On the first day He created the heavens, the earth, and light; on the second day, the firmament, Gehenna, and angels; on the third day, trees, grasses, and the Garden of Eden; on the fourth day, the sun, the moon, and the constellations; on the fifth day, birds, fish, and Leviathan; on the sixth day, Adam, Eve, and crawling creatures. Rabbi Pinhas said: On the sixth day, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ב"ר יא, ז. וע' בפרש"י שם. מובא באוה"ת ש"ש ע' א'תפ"ט "אך כי באמת הרי ארז"ל ע"פ אשר ברא אלקים לעשות לתקן כל מה שנברא בשי"ב צריכים תקון תורמסין שהוא ק"נ צריכים תקון להפך מרירו למיתקא ותיקון זה הוא ג"כ בחי' המילה להעביר המסך המסתיר שמק"נ כ"ו ע"ש".

5

במדרש רבה

Примітка також відсилає до Мідраша наприкінці розділу Ваїшлах: «солома й стерня... чекають, доки прийде час молотити», — і зазначає, що Ор га-Тора наводить і пояснює цей уривок. Тут додається ще один образ світу, який чекає на довершення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה גם מד"ר ס"פ וישלח ס"פ פ"ג התבן והקש כ"ו המתינו עד שתבוא הגורן כ"ו. מובא באוה"ת לך לך כרך ד ע' תשטו, א. תשכח, ב. ומבואר באוה"ת יתרו כרך ז ע' ביתש.

6

ששאל על המילה

Цемах Цедек обговорює запитання Мідраша про обрізання у своєму поясненні заповіді обрізання.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה דרך מצותיך ח, ב.

7 למה נברא האדם ערל

Тут обговорюється традиція, згідно з якою Адам народився обрізаним; це стосується запитання Мідраша, чому людина була створена необрізаною.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקו"ש חכ"ה ע' 14 הערה 9 בענין שאדה"ר נולד מהול ע"ש.

8 שכל מה שנברא

Пізніший маамар, у якому обговорюється вчення Мідраша про те, що все створене потребує довершення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה ספר המאמרים תש"ג ע' 100.

9 והיתה התשובה . . שצריכין תקון

Цемах Цедек запитує, чому творіння взагалі було створене таким, що потребує довершення, і відповідає: щоб у служінні людини — пробудженні знизу — було місце. Це запитання, на яке відповідь Мідраша не дає відповіді.

ПРИМІТКА КЕНОТ

באוה"ת לך לך כרך ד תשטו, א מבאר "ועדיין אינו מוכן כי למה נברא שיהי צריך תיקון" ע"ש וראה שם תש"ו, א שמבאר שלכאורה הכוונה כדי שיהי שייך עבודת האדם באתעדל"ת ע"ש בארוכה (המאמר הנ"ל הוא הגהות לסידור שער המילה קמה, א). וראה בסה"מ תרכ"ז ע' שיב. (הוצאת תש"ס) ע' שלה. בלקו"ש חכ"ה ע' 14 נתבאר איך לתווך זה עם מארז"ל עולם על מליאתו נברא ע"ש באריכות.

10 התורמסין שצריכין תיקון

Тут пояснюється образ люпину, який треба обробити, щоб він став придатним.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה באוה"ת יתרו כרך ז' ע' בית"ש.

11 שכל מה שנברא בשימ"ב צריכים עשייה ותקון וכמו התורמסין שצריכין תיקון

Философ запитує рабі Хошаю, чому, якщо обрізання є улюбленим, його не було дано першій людині. Той відповідає, що все створене протягом шести днів потребує подальшої роботи: гірчицю та люпин слід підсолонити, пшеницю — змолоти, і навіть людина потребує вдосконалення. На цій відповіді Альтер Ребе будувє маамар.

Берашит Рבה י"א:ו' 11:6 Bereshit Rabbah

פלוסופוס אחד שאל את רבי הושעיה, א"ל אם חביבה היא המילה מפני מה לא נתנה לאדם הראשון? א"ל מפני מה אותו האיש מגלח פאת ראשו, ומניח את פאת זקנו? א"ל מפני שגדל עמו בשטות, א"ל אם כן יסמא את עינו ויקטע את ידיו וישבר את רגליו על ידי שגדלו עמו בשטות, א"ל ולאלין מיליא אתינן, אתמהא, א"ל להוציאך חלק אי אפשר אלא כל מה שנברא בששת ימי בראשית צריכין עשייה, כגון החרדל צריך למתוק, התורמוסים צריך למתוק, החיטין צריכין להטחן, אפילו אדם צריך תיקון.

A certain philosopher once asked Rabbi Hoshaya, saying to him: 'If circumcision is so dear to Him [G-d], why was it not given to Adam the first man?' He said to him: 'Why does this

man [the philosopher] shave the corner of [the hair on] his head but leave the corner of his beard?' He replied: 'It is because this [the head hair] grew with him in his period of foolishness.' He said to him: 'If so, he should put out his eye, sever his hands, and break his legs, ...

Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

12 המחשד בטובו

У версії в Сідурі цей доказ наведено після думки про «світло, що породжує», і додано запитання: що оновлюється на небі й на землі від одного дня до наступного? Це виразніше показує, чому благословення говорить про щоденне оновлення.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסידור מביא ראה זה אחר הענין "אור של תולדה", ושם מוסיף "מה שאנו אומרים המחשד בטובו בכל יום מע"ב כי דלכאורה מה זו חידוש יש בהשמים וארץ מיום לחבירו".

13 והבדילה הפרוכת

Б-г каже Моше, що завіса у Мішкані має відділяти для них Святе від Святого Святих. Альтер Ребе бере цю завісу за взірєць заслони, крізь яку кожен світ отримує своє світло від світу, що перебуває над ним.

שמות כ"ו:ל"ג Exodus 26:33

וְנָתַתָּה אֶת־הַפְּרוֹכֶת תַּחַת הַקִּרְסִים וְהַבֹּאֶת שָׁמָּה מִבֵּית לְפָרֹכֶת אֶת אֲרוֹן הָעֵדוּת וְהַבְדִּילָה הַפְּרוֹכֶת לָכֶם בֵּין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין קֹדֶשׁ הַקִּדְשִׁים:

And thou shalt hang up the veil under the clasps, and shalt bring in thither within the veil the ark of the testimony; and the veil shall divide unto you between the holy place and the most holy.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כו, לג. בסה"מ תקס"ו ס"ע נה ואילך מבאר יותר באריכות בענין המסך. באוה"ת כאן תשטו, א מבאר שייכות פסוק זה לכאן "כי הגה איתא שכל מה שיש בעולם היה במשכן בעולם יהי רקיע ויהי מבדיל בין מים למים, ובמשכן והבדילה הפרוכת לכם" ע"ש.

14 ששם הי גילוי השכינה

У поясненні до глави 52 Танія в Сідурі обговорюється розкриття Шехіни у Святому Святих.

ПРИМІТКА КЕНОТ

עי בסידור בד"ה ביאור למ"ש בסש"ב פנ"ב.

15 מפיסק בין כל עולם כו

У примітці сказано: проходячи крізь перегородку, потік перетворюється на щойно створене «щось», якого раніше не існувало; потік до перегородки називається щодо нього «нічим».

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסה"מ תקס"ו מפרש "שע"י שעברה דרך פרסא נשתנה למהות יש מחודש מה שלא היה מקדם שבח"י השפע שקודם הפרסא נקי לגבי בחי אין". ע"ש בארוכה.

АБЗАЦ 2

16 **אור חדש אור של תולדה**

Там світ творення (Брія) називається «чимось із нічого», бо його світло проходить крізь парса (перегородку) як «породжене світло» — воно народжується наново, подібно до осяяння, яке учень отримує з притчі свого вчителя. Притча приховує мудрість учителя, але з неї в учня народжується нове розуміння.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה לקמן יד, ג. סידור קמה ב. סה"מ תקס"ט ע"ג. ביאורו לאדהאמ"צ יז, א. סיום ר"ה תרס"ג. ביאור זה שנק' אור של תולדה מצוין ריבוי פעמים בדא"ח לכאן, וכן הלשון בסידור קמה, ב. אבל בסה"מ תקס"ו כתב מהניח הרה"ק ר' משה בן אדה"ו שהמשכת השפע דזיו השכינה ב"ה מהיכל ק"ק מצטרף להיות דרך מעביר הפרוכת" אבל לקמן בהביאור שם ע"סא מזכיר ענין "אור של תולדה".

17 **ואין זה ממהות אור הראשון**

Коментарі Цемах-Цедека обговорюють, чому світло після перегородки не належить до сутності першого світла.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת בראשית כרך ד תשי"ח, א. ובספר הערכים חב"ד כרך ג טור שפו הערה 6 שלכאורה הכוונה הוא שהטעם על מה שהאור הנמשך ע"י הפרסא נקרא "אור חדש" הוא לפי שע"י הפרסא משתנה האור מכמו שהי' קודם וממילא הוא חידוש לגבי האור שלפני הפרסא, ע"ש.

18 **פרסא עד שנתהוה גשמיות ממש**

Призначення перегородки — уможливити для світів Брія, Єцира та Асіа отримання світла.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ענין הפרסא הוא כדי שבי"ע יהי' ביכולת לקבל האור. ראה סה"מ תרל"ט ח"א ע"קעט בהנחת כ"ק מהורש"ב.

АБЗАЦ 3

19 **אך יש כמה מיני מסכים המבדילין**

Тут сказано, що перегородка відділяє лише «святе від святого», адже за нею все ще свято; тому текст тепер переходить до відокремлення святого від буденного.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסידור קמה, ב ובאוה"ת כאן תשטו, ב מבאר "מ"מ הוא רק הבדלה בין קודש לקודש שגם אחר הפרסא הוא קודש" וע"ז בא הביאור מענין המבדיל בין קודש לחול.

20 **עוד בחינה שאומרים במוצאי שבת**

Паралельне обговорення гавдали між святим і буденним у контексті обрізання.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה דרך מצותיך מצות מילה ז, ב.

21 **Пророк каже, що коханім [священники] навчатимуть народ розрізняти «між святим і буденним». Альтер Ребе використовує ту саму пару слів, що промовляють під час гавдали [обряду відокремлення святого від буденного]**

...ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם

денного], для заслони, яка відділяє святість від буденного.

יחזקאל מ"ד:כ"ג:44 Ezekiel

וְאֶת־עַמִּי יוֹרוּ בֵּין קֹדֶשׁ לְחֹל וּבֵין־טָמֵא לְטָהוֹר יוֹדְעִם:

And they shall teach My people the difference between the holy and the common, and cause them to discern between the unclean and the clean.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 **כמו היכלות החיצונים**

Зовнішні палати пояснено як сімдесят небесних покровителів народів.

ПРИМІТКА КЕНОТ

בסידור קמה, ג מבאר הענין בע"שרים.

23 **לי יאורי**

Фараон, великий крокодил Нілу, вихваляється: «Моя ріка належить мені, і я сам себе створив». Це класичний образ сили, яка вважає себе незалежною від Б-га.

יחזקאל כ"ט:ג:29 Ezekiel

דָּבַר וְאָמַרְתָּ כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' הִנְנִי עֲלֶיךָ פָּרְעָה מֶלֶךְ־מִצְרַיִם הַתִּנְנִי הַגָּדוֹל הַרְבֵּז בְּתוֹךְ יַאֲרֵיוֹ אֲשֶׁר אָמַר לִי יַאֲרִי וְאֲנִי עָשִׂיתִנִּי:

speak, and say: Thus saith the L-rd GOD: Behold, I am against thee, Pharaoh King of Egypt, The great dragon that lieth In the midst of his rivers, That hath said: My river is mine own, And I have made it for myself.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

יחזקאל כט, ג.

24 **ואתה מחי את כולם**

«Ти даєш життя всім їм»: Б-г підтримує існування всього, навіть тих світів, які заперечують свою залежність від Нього.

נחמיה ט':ו:6 Nehemiah

אֲתָהּ־הוּא ה' לְבַדְךָ אֲתָהּ עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־צָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲתָהּ מַחִיָּה אֶת־כָּלֶם וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לָךְ מִשְׁתַּחֲוִים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

נחמיה ט, ו.

25 **וקרו לי אלהא דאלהיא**

Талмуд каже, що народи називають Б-га «Б-гом богів»: вони визнають Його найвищим, водночас служачи по-

середникам. Отже, у цих світах Він прихований, але Його не заперечують відверто.

מנחות ק"י א:ה' ו"ה-5:110a Menachot

איתיביה רב שימי בר חייה לרב (מלאכי א, יא) ממזרח שמש ועד מבוא גדול שמי בגוים ובכל מקום מוקטר מוגש לשמי ומנחה טהורה אמר ליה שימי את דקרו ליה אלהא דאלהא בכל מקום מוקטר מוגש לשמי בכל מקום סלקא דעתך אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן אלו תלמידי חכמים העוסקים בתורה בכל מקום מעלה אני עליהן כאילו מקטירין ומגישין לשמי

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)
ПРИМІТКА КЕНОТ

מנחות קי, א.

26

הודו לאלקי האלקי

«Дякуйте Б-гови богів, бо Його милість навіки». Альтер Ребе тлумачить слово «навіки» (леолам) як «до світів»: Його милість сягає навіть тих місць, де Він відомий лише як Б-г богів.

תהלים קל"ו:ב' 136:2 Psalms

הודו לאלקי האלקים כי לעולם תסדו:

O give thanks unto the G-d of gods, For His mercy endureth for ever.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קלו, ב.

27

אלביש שמים קדרות

«Я вдягаю небеса в чорноту, а їхнім покривалом роблю мішковіну». Тут це описує заслону, яка цілковито приховує світло між святим і буденним.

ישעיהו נ"ג:3 Isaiah

אֶלְבִּישׁ שָׁמַיִם קְדָרוֹת וְשָׁק אֲשִׁים כְּסוֹתָם:

I clothe the heavens with blackness, And I make sackcloth their covering.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
ПРИМІТКА КЕНОТ

ישעיהו נ, ג. בסידור קמה, ג "שק הוא מרצופים של עור ולא של בגד . . ע"כ יהיו העי שרים בבחי' נפרד כ"כ עד שמתכוונין למרוד בו". [בסה"מ תקס"ו עי' נז אינו מביא פסוק זה]. ועי' מזה בוח"א וישב דקפ"ה ע"א ובוח"מ שם ובמד"ר תחלת איכה וכי' היפ"ע שמחמת זה הלבוש נמשך אותותינו לא ראינו כו' (כ"ק אדמו"ר הצ"צ בבוך ויקרא בשלימות דף יב, א).

АБЗАЦ 4

28

היכלות דנוגה

Тут ідеться про палати Ноги з посиланням на примітку рабі Хаїма Віталія.

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה מק"מ לזח"ב דף רכז, א בשם ג"ב מהר"י.

29

Езекиїл говорить про браму внутрішнього подвір'я, зачинену «шість робочих днів» і відчинену в Шабат.

...ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם

Цей самий вислів описує будні, святість яких залишається прихованою аж до Шабату.

יחזקאל מ"ו:א' 46:1 Ezekiel

כֹּה־אָמַר אֲדֹנָי ה' שַׁעַר הַחֲצַר הַפְּנִימִית הַפְּנִה קָדִים יִהְיֶה סָגוּר שֵׁשֶׁת יָמֵי הַמַּעֲשֶׂה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִת יִפְתָּח וּבַיּוֹם הַחֲדָשׁ יִפְתָּח:

Thus saith the L-rd GOD: The gate of the inner court that looketh toward the east shall be shut the six working days; but on the sabbath day it shall be opened, and in the day of the new moon it shall be opened.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30

ברוך המבדיל . . שיהיו החולין נעשי עטה"ק

У благословенні гавдали «Благословенний Ти... Хто відділяє» слова тлумачаться так, що відокремлення уможливило виправлення (бірур). Це узгоджується з наведеним тут тлумаченням гавдали як притягування світла впродовж тижня.

ПРИМІТКА КЕНОТ

להעיר מספר המאמרים ת"ש ד"ה ויקם עדות ביעקב ע' 57: ברוך אתה המבדיל . . כי אפשר לברר.

31

ששת ימים תעשה מעשיך

«Шість днів роби свою роботу, а сьомого дня спочивай». Альтер Ребе читає це як заклик освячувати робочі дні, перебуваючи в прихованні, якого вимагає тиждень.

שמות כ"ג:12 Exodus

שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מַעֲשֶׂיךָ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי תִשְׁבֹּת לַמַּעַן יָנוּחַ שׁוֹרְךָ וַחֲמֹלְךָ וְיִנְפֹשׂ בֶּן־אִמְתְּךָ וְהַגֵּר:

Six days thou shalt do thy work, but on the seventh day thou shalt rest; that thine ox and thine ass may have rest, and the son of thy handmaid, and the stranger, may be refreshed.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

שמות כג, יב. בסידור קמה, ד ובדרך מצותיך ח, א מבאר ענין הציווי בזה באמרו "תעשה מעשיך" מה זו מצוה לעבוד עבודה גשמית. ביאור זה ליתא גם בסה"מ תקס"ו.

32

ומאן דמחוי במחוג קמי מלכא

Талмуд наводить образ того, хто показує пальцем перед царем, як приклад неприпустимої поведінки в присутності царя. Тут цей образ показує, що за повного розкриття Царя жодна дія неможлива.

פסחים נ"ז ב' 57b Pesachim

חגיגה ה' ב:ד' 5b:4 Chagigah

אָמְרוּ לָקַח לְהַחֲוֵה מִיָּנָא: מַאי אָחוּיִית לָקַח? עָמָא דְאַהֲרִינְהוּ מְרִיה מִיָּנָה. וּמַאי אָחוּי לָר? לֹא יִדְעָנָא. אָמְרוּ: גִּבְרָא דְלֹא יָדַע מַאי מְחוּי לָקַח, בְּמַחּוּג יַחֲוִי קָמִי מַלְכָּא? אֶפְקוּהוּ וְקַטְלוּהוּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

פסחים נז, ב. חגיגה ה, ב.

33

יגיע כפיך כי תאכל

«Коли їстимеш від праці рук своїх, будеш щасливий, і буде тобі добре». Альтер Ребе бачить у людській праці

новий акт творення, який довершує роботу Б-га.

תהילים קכ"ח:ב Psalms 128:2

יגיע כפִּיךָ כִּי תֹאכַל אֲשֶׁרֶיךָ וְטוֹב לְךָ:

When thou eatest the labour of thy hands, Happy shalt thou be, and it shall be well with thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

תהלים קכח, ב.

34

מי שטרח בערב שבת

«Той, хто трудився напередодні Шабату, їстиме в Шабат»: у Талмуді це притча про цей світ і Світ Прийде-шній. Тут вона вчить, що саме праця буднів підноси-ться до Шабату.

Avodah Zarah 3a:10 זרה ג' א:10

אָמְרוּ לְפָנֵינוּ: רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם, תִּנֶּה לָנוּ מֶרֶאשׁ וְנַעֲשֶׂנָּה. אָמַר לָהֶן הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא: שׁוּטִים שֶׁבְּעוֹלָם! מִי שֶׁטָּרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת יֹאכַל בְּשַׁבָּת, מִי שֶׁלֹּא טָרַח בְּעֶרֶב שַׁבָּת מֵהֵיכָן יֹאכַל בְּשַׁבָּת? אֲלָא אֵיךְ עַל פִּי כֹן, מִצְוָה קִלְעָה יֵשׁ לִי וְסוּפָה שָׁמָּה, לָכוּ וְעָשׂוּ אוֹתָהּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

ע"ז ג, א.

АБЗАЦ 5

35

נקי בשם אב והי בבחי' רם

Подальший розгляд імені Аврам у значеннях «батько» та «піднесений».

ПРИМІТКА КЕНОТ

ראה אוה"ת בראשית כרך ד פ' לך תרפט, ב.

36

רם על כל גוים

Псалмоспівець прославляє: «Im'я Б-га (Гавая) високе над усіма народами, Його слава — над небесами». Тут слово «рам» — «високий» — описує джерело, яке залишається піднесеним над тим, що перебуває нижче від нього, оскільки проходить крізь екран.

תהילים קי"ג:4 Psalms 113:4

רָם עַל־כָּל־גּוֹיִם הִ' עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ:

The L-RD is high above all nations, His glory is above the heavens.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

АБЗАЦ 6

37

מילה אותיות מל י"ה

Там (79c), говорячи про відмінність між мовленням, у яке вдягаються Хохма та Біна (Юд-Гей), і самим лише диханням, Альтер Ребе посилається на цей маамар: міла — це мал Юд-Гей; мал означає розкриття через мовлення, завдяки якому розкриваються Хохма та Біна, — «бо промовили уста Гавай». Йому протилежне — «Я був німий у мовчанні», безмовний хаш у слові ха-

...ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם

шмаль, через прихованість кліпат нога (оболонки сйива).

ПРИМІТКА КЕНОТ

טעמי המצות ס"פ לך לך, ע"ח שער לג פ"ג. מובא בלקו"ת פינחס עט, ג.

38

מילה אותיות מל י"ה

Тут наведено цей поділ слова міла з посиланням на Tik-kuneй Зогаp, tikkun 22.

Tikkunei Zohar, Tikkun 22 • 65b:4-5 תקו"ז תיקון כב

שִׁמְנֵי כְּחוֹתֶם דָּא אוֹת בְּרִית מִלָּה, וְאוֹת דִּמְיוֹן טְבִין, דְּאִיהוּ רְשִׁימוּ דְשָׂמָא קְדִישָׁא, כְּגֻזְזָא דָּא (שם ל יב), מִי ? עֲלָה לְנוּ הָ שְׁמִינְיָה, רִישִׁי אֲתוֹנוֹ (נ"א תיבין) מִלָּה, וְסוּפֵי אֲתוֹנוֹ יְהוּ"ה, מָאן דְּנָטִיר הָאִי רְשִׁימוּ, כְּאֵלוּ נָטִיר שָׂמָא קְדִישָׁא, וְמָאן דְּמִשְׁקֵר בְּהָאִי רְשִׁימוּ, כְּאֵלוּ מִשְׁקֵר בְּשָׂמָא קְדִישָׁא, דְּהָאִי אֲתִקְרִי חוֹתֵמָא דְּגוֹשְׁפִּנְקָא דְּמִלְכָּא. דְּכָל בֶּר נִשְׁ דְּנָטִיר הָאִי רְשִׁימוּ לְתֵתָא, דְּאִיהוּ אוֹת בְּרִית, אוֹת שַׁבָּת, אוֹת תְּפִלִּין, אוֹת דִּמְיוֹן טְבִין, אִיהוּ רְשִׁים וְחִקִּיק לְעִילָא, וְנִהְיִר ...

Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בססה"מ תרל"ג ח"ב ע' ת בשם ת"ז תי כב. טעמי המצות להאריז"ל פ' לך לך סוד מצות מילה ופריעה. בלקו"ת פנחס עט, ג מציין לכאן.

39

מילה אותיות מל י"ה

У примітці Kehot посилається на Ец Хаїм Арізалья, де міла (обрізання) поділяється на мал і Юд-Гей. Альтер Ребе використовує це, щоб показати, що обрізання розкриває мудрість (Хохма) і розуміння (Біна).

עץ חיים ל"ג:33 Sefer Etz Chaim 33:33

... ונחזור לענין כי הנה על ידי המילה שהוא כריתת ערלה עדיין העי אורות הנ"ל המגולין לא נתפשטו רק בב"ש תחתונים דת"ת ובנייה אבל עדיין לא נתפשטו ביסוד עצמו דז"א וזהו ענין ד' אותיות מילה פירוש מ"ל י"ה. כי מ"ל הם עי אורות המגולין וי"ה הם בחי' שליש עליון המכוסה ולמטה בסוד פריעה נבאר למה נקרא י"ה וצריך המוהל לכוין לזה בכריתת הערלה שעי"ו יתגלו מ"ל אורות הנ"ל במקומם עד הוד ע"ד הנ"ל ויכוין באומרו על המילה שהוא מ"ל י"ה כמ"ש ענין י"ה למטה בענין הפריעה שהוא ג"כ פרע י"ה. ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

40

ומל הוא לי התגלות

У тому самому місці в Лікутей Тора (79c) наведено це пояснення слова мал як розкриття: мовлення — «дух, що промовляє», завдяки якому Хохма та Біна виходять наяву.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא בלקו"ת פינחס עט, ג.

41

אז אהפך אל עמים

Через пророка Б-г обіцяє: «Бо тоді Я зміню народам мову на чисту, щоб усі вони прикликали Im'я Б-га (Га-вая)». Це описує майбутнє розкриття, яке сягне навіть народів.

צפניה ג':9 Zephaniah 3:9

כִּי־אֶזְכֹּר אֶהְפֹּךְ אֶל־עַמִּים שִׁפָּה בְּרוּרָה לְקָרָא כָּלֶם בְּשֵׁם ה' לְעִבְדוֹ שְׂכָם אֶחָד:

For then will I turn to the peoples A pure language, That they may all call upon the name of the L-RD, To serve Him with one consent.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 ПРИМІТКА КЕНОТ

צפניי ג, ט.

42 וראו כל בשר יחדיו

У пророцтві про вітху для Ізраїлю сказано: «Відкриється слава Імені Б-га (Гавая), і вся плоть разом побачить, що уста Гаваї промовили». У Майбутньому навіть матеріальна плоть відкрито сприйматиме Б-жественне мовлення.

Isaiah 40:5: ישיעיהו מ'ה

וְנִגְלָה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל-בָּשָׂר יַחְדָּו כִּי פִי ה' דִּבֶּר:

And the glory of the L-RD shall be revealed, and all flesh shall see it together; for the mouth of the L-RD hath spoken it.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
 ПРИМІТКА КЕНОТ

ישיעי מ, ה.

43 ולכן לע"ל . מחמת שיהי גילוי בחי דבור התגלות אלקות

Тут цитують цей уривок і додають, що нині, навпаки, ми перебуваємо у стані «Я був німий у мовчанні», як пояснюється в Лікутей Тора, Цав.

ПРИМІТКА КЕНОТ

מובא באוה"ת נ"ך כרך א ע' ק ומוסיף ע"ז "וכמ"ש בלקו"ת פ' צו ב"ה והיה אור הלבנה פ"א שעכשיו הוא בחי נאלמתי דומיה כו".

АБЗАЦ 7

44 בבחי חשמל עתים חשות

Талмуд пояснює слово «хашмаль» як «часом мовчить, часом говорить». Альтер Ребе використовує його щодо одкровення, у якому прихованість чергується з мовленням.

חגיגה י"ג ב:א-ב:2-1 Chagigah 13b

חיות אש מְמַלְלוֹת. בְּמַתְנֵיתָא תָּנָא: עֲתִים חָשׁוֹת, עֲתִים מְמַלְלוֹת. בְּשָׁעָה שֶׁהַדְּבִיבּוֹר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא — חָשׁוֹת, וּבְשָׁעָה שֶׁאֵין הַדְּבִיבּוֹר יוֹצֵא מִפִּי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא — מְמַלְלוֹת. "וְהַחַיּוֹת רְצוּא וְשׁוֹב כְּמֶרְאָה הַבֶּקֶק". מֵאֵי "רְצוּא וְשׁוֹב"? אָמַר רַב יְהוּדָה: כְּאוֹר הַיּוֹצֵא מִפִּי הַכֶּכֶשֶׁן. מֵאֵי "כְּמֶרְאָה הַבֶּקֶק"? אָמַר רַבִּי יוֹסִי בַּר חֲנִינָא: כְּאוֹר הַיּוֹצֵא מִבֵּין הַתְּרָסִים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

ПРИМІТКА КЕНОТ

חגיגה יג, ב. בסה"מ תקס"ו ע' ס "ענין חשמל שראה יחזקאל הנביא ע"ה כדאמרי בגמרא מאי חשמל תנא עתים חשות ועתים ממללות, פ"י שהחיות רצוא ושוב . . שלפעמים הם חשות בבחי ביטול האמית". ענין זה ליתא בסידור.

45 סייג לחכמה שתיקה

Марей мекомот Kehot для цих слів (примітку наведено нижче).

ПРИМІТКА КЕНОТ

...ולא יקרא עוד שמך אברם והיה שמך אברהם

אבות ג, יג.

46 סייג לחכמה שתיקה

Rabbi Akiva: «Огорожа для мудрости — мовчання». Тут ці слова описують мудрість, стримувану в прихованості.

משנה אבות ג:י"ג Pirkei Avot 3:13

רבי עקיבא אומר, שחוק וקלות ראש, מרגילין לערוה. מסרת, סג לתורה. מעשרות, סג לעשר. נדרים, סג לפרישות. סג להכמה, שתיקה:

Rabbi Akiva said: Merriment and frivolity accustom one to sexual licentiousness; Tradition is a fence to the Torah; Tithes a fence to wealth, Vows a fence to abstinence; A fence to wisdom is silence.

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

47 והוא ישב ממולי

Балак скаржиться, що народ Ізраїлю «живе навпроти мене». Альтер Ребе виводить зі слова «mimuli» значення «навпроти» — одкровення перед очима людини.

במדבר כ"ב:ה' Numbers 22:5

וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים אֶל-בָּלָעַם בֶּן-בְּעֹר פְּתוּרָה אֲשֶׁר עַל-הַנָּהָר אֲרֶץ בְּנֵי-עַמּוֹ לְקַרְאֵלּוֹ לֵאמֹר הִנֵּה עִם יֵצֵא מִמִּצְרַיִם הִנֵּה כָסָה אֶת-עֵין הָאָרֶץ וְהוּא יֵשֵׁב מִמּוֹלִי:

And he sent messengers unto Balaam the son of Beor, to Pethor, which is by the River, to the land of the children of his people, to call him, saying: 'Behold, there is a people come out from Egypt; behold, they cover the face of the earth, and they abide over against me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר כב, ה.

АБЗАЦ 8

48 נעשה אדם בצלמנו

«Створімо людину за образом Нашим, за подобою Нашою». Оскільки людина створена за образом Б-га, за слоном та її усунення у Вишніх мають відповідник у людському тілі.

בראשית א:כ"ו Genesis 1:26

וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדִמוּתֵנוּ וַיְרִדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבַבְּהֵמָה וּבְכָל-הָאָרֶץ וּבְכָל-הָרֶמֶשׂ עַל-הָאָרֶץ:

And G-d said: 'Let us make man in our image, after our likeness; and let them have dominion over the fish of the sea, and over the fowl of the air, and over the cattle, and over all the earth, and over every creeping thing that creepeth upon the earth.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

בראשית א, כו.

49 הנסתרות לה' אלקינו

Під час укладення союзу на рівнинах Моава Моше каже народові: «Приховане належить Імені Б-га

(Гавая), нашому Б-гу, а відкрите — нам і нашим дітям навіки». Алтер Ребе тлумачить приховане як мудрість (Хохма) і розуміння (Біна), які обрізання відкриває «для наших дітей».

Deuteronomy 29:28 כ"ט:כ"ח דברים

הנסתרת לה' אלקינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם לעשות את כל דברי התורה הזאת:

The secret things belong unto the L-RD our G-d; but the things that are revealed belong unto us and to our children for ever, that we may do all the words of this law.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

דברים כט, כח.

50

ופרע את ראש האשה

Під час обряду сота (жінки, підозрюваної в подружній зраді) коен (священник) оголює голову жінки. Це діє-слово походить від того самого кореня, що й слово peria (відкриття), і показує, що peria означає відкривання — повніше розкриття.

Numbers 5:18 ה':י"ח במדבר

והעמיד הכהן את האשה לפני ה' ופרע את ראש האשה ונתן עלי כפיה את מנחת הזכרון מנחת קנאת הוא וכיד הכהן יהיו מי המרים המארים:

And the priest shall set the woman before the L-RD, and let the hair of the woman's head go loose, and put the meal-offering of memorial in her hands, which is the meal-offering of jealousy; and the priest shall have in his hand the water of bitterness that causeth the curse.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ПРИМІТКА КЕНОТ

במדבר ה, יח.

51

שויה כי בשבעה

Ребе зауважує щодо цих слів: «Формулювання потребує певного виправлення», — і це пояснює, чому останні рядки маамара звучать обірвано.

ПРИМІТКА КЕНОТ

לעיל בהערות ותיקונים לכ"ק אדמו"ר זי"ע מציין ע"ז "הלי צריך תיקון קצת". ולהעיר שבכל האה"ת שנדפסו [לאחר שכתב כ"ק אדמו"ר זי"ע הערה זו] ליתא שני שורות אלו. ובאה"ת כרך ד תשכ, ב הסיום קודם הקיצור: "אשר עונג העליון שנמשך ע"י העלאת מ"ן מבחי' החולין שנעשו על טה"ק. והנה אשר אותיות ראש שלמעלה מבחי' ראשית וזהו לעשות את השבת". בסידור מסיים בתי "ופרע . . שחיסה מפורעת".

LikuteiTorah.com

ХАСИДСЬКА ПАРША

Про це видання

This edition contains the Hebrew text, the English translation, our explanations i the notes.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0.

Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Цитовані джерела за Сефарією: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); Wikisource Bereshit Rabbah (CC-BY-SA); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Tikkunei Zohar - Vocalized (Public Domain); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY).

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Український переклад і пояснення підготовлено для LikuteiTorah.com за допомогою IIII (openai/gpt-6-luna-pro:batch) та звірено з єврейським текстом і Sefaria; редактором-людиною ще не перевірено. Будь ласка, важливе перевіряйте за єврейським текстом.

Ребе просив вивчати маамарим тижневої парші — «Хасидську паршу» — протягом того тижня, розподіливши навчання на сім днів (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). Навіщо її вивчати та благословення Ребе: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

Безкоштовний некомерційний проект; тут нічого не продається. Не пов'язаний із Kehot, Sefaria чи Lubavitch Library.
© likuteitorah.com

Із likuteitorah.com/uk/torah-ohr/lech-lecha/3/

НА ЧЕСТЬ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

Батько Ребе, реб Леві-Іцхок